

LÄNSSTYRELSEN

I SKÅNE LÄN

Miljöenheten

Anders Larsson, 040/044-25 22 83

BESLUT

2001-12-18

1(2)

231-28481-01

1283-205

STADSBYGGNADSKONTORET
NR 2951
2002 -07- 19

Enligt sändlista

~~Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Allerums mosse~~
**Fastställelse av skötselplan för naturreservatet Allerums mosse
i Helsingborgs kommun**
(2 bilagor)

Länsstyrelsen har utarbetat förslag till skötselplan för naturreservatet Allerums mosse i Helsingborgs kommun. Naturreservatet bildades den 18 december 2001.

Förslaget har remissbehandlats.

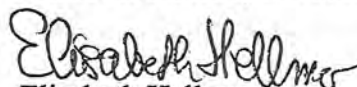
LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm (1998:1252) fastställer Länsstyrelsen skötselplanen 2001-12-18 för naturreservatet Allerums mosse (bilaga 1) att gälla tills vidare.

När beslutet om ny skötselplan vunnit laga kraft upphör den tidigare fastställda skötselplanen 1982-12-15 att gälla.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, miljödepartementet, se bilaga 2.

I den slutliga handläggningen av detta ärende har deltagit avdelningsdirektör Elisabeth Hellmo, beslutande och Anders Larsson, föredragande.

Elisabeth Hellmo

Anders Larsson

	HANDL	SAM- RÅD	K DOM	C PK
SED				
KA				
BLOV				
DPL				
STRAT	X			
L11				

Bilagor

1. Skötselplan för naturreservatet Allerums mosse, 2001-12-18
2. Hur man överklagar

Sändlista, se baksidan

Skötselplan för naturreservatet Allerums mosse i Helsingborgs kommun

1. Syftet med reservatet och dess skötsel

Syftet är att

- bevara förekomsten av den sällsynta sumpviolen och att skapa ekologiska förutsättningar för artens fortbestånd inom området
- bibehålla ett artrikt och variationsrikt björkkärr omgivet av betes och slåttermarker som en sista rest av det historiskt omfattande våtmarksområdet "Allerums mosse"
- vidmakthålla och sköta den sedan flera hundra år hävdvunna kyrkstigen mellan Laröd och Allerum
- Genom enka anläggningar och anordningar göra det möjligt för allmänheten att ta del av reservatets natur- och kulturvärden.

Syftet skall nås genom att

- hydrologin inom området bibehålles med en fast gränsnivå mellan blöta och torra marktytor inom björkkärrsområdet
- förekomsten av sumpviol bevakas och att arten på olika sätt gynnas inom området
- antal träd och mängden buskar avvägs mot behov av ljusinsläpp och påverkan på vattentillgång
- områden i björkkärret utanför sumpviolens potentiella utbredningsområde lämnas för fri utveckling bl a med hänsyn till fågellivet
- den traditionella kyrkstigen hålls öppen från busk- och trädgrenar samt förlängs norrut över huvuddiket för att ansluta till markväg mot Allerums kyrka)
- omgivande marker hålls öppna genom bete eller slåtter.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Namn	Allerums mosse	
Kommun	Helsingborg	
Socken	Allerum	
Fastigheter	Laröd 52:1, del av Allerum 1:19	
Markägare	Naturvårdsverket (Laröd 52:1) Enskild (Allerum 1:19)	
Läge	Öster om väg 111 mellan Helsingborg och Höganäs, ca 300 m in på avtagsväg mot öster i höjd med Hittarp (Ö. Farmarvägen). Topografisk karta: 3C Helsingborg SV Ekonomisk karta: 3C4b Allerum	
Gränser	Området är markerat med svart heldragen linje på karta 1.	
Areal	Ca 11 ha land	
Marktyper	Björkkärr/blandlövsskog	ca 3,5 ha
	Betes- eller slåttermarker – vall delvis naturbete	ca 6,5 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län	
Planförfattare	Lars Pålsson	

2.2 Natur- och kulturförhållanden

Naturreservatet består dels av ett björkkärr med mer eller mindre igenvuxna torvgravar, en sista rest av den gamla mossen, och dels av omgivande utdikade marker vilka under sen tid använts som betesmarker och åker. Ett sidoflöde till huvuddiket från vattendelaren nordost om Sofiero löper längs björkkärrets västra sida och förser detta med vatten så att det delvis står översvämmat varje vår. Vattentillgången är också beroende av vattenståndet i hela dalgången från Annelund västerut och avrinningen i huvuddiket.

Björkkärret avsattes 1966 som naturreservat ”framför allt på grund av den rikliga förekomsten av den sällsynta och vackra sumpviolen, *Viola uliginosa*, i ett sedan många år orört björkkärr”. Sumpviolen har sedan dess minskat i antal men har fortfarande en viktig förekomst i området och är av växtgeografiskt intresse. Den har en huvudutbredning i östra Sverige, Finland, Baltikum, östra Tyskland, Polen, Ungern bort till omgivningarna av Dnjepr. Allerums mosse är därmed en av de västligaste lokalerna för

sumpviol i Europa. Förekomsterna är överallt begränsade och sumpviolen betraktas som en utrotningshotad ("sårbar") art.

I björkkärrets trädskikt dominerar glasbjörk, men även ek, bok, alm, asp och ask förekommer. Buskskiktet är mestadels tätt och högvuxet med hägg och brakved samt enstaka hagtorn, fläder, benved mm. I buskarna klänger rikligt med kaprifol. På fuktiga ställen finns olika arter av sälg.

Markvegetationen på högre belägna och torra partier är relativt fattig med kruståtel, ekorrhår och liljekonvalj, men stundom uppträder rikindikerande arter som skogsbingel, storrams, långsvingel och hässlebrodd. I de tidigare torvgravarna, som ofta står under vatten i början av året finns bl a vass, bunkestarr, gul svärdsilja och kärrsilja. I övergången mellan torra och blöta partier etableras en zon med älgört, blååtel, frossört, strandklo, vattenmåra mm. Det är just i denna övergångszon som sumpviolen uppträder i större förekomster. Enligt uppgifter i olika floror och artiklar är det mycket som talar för att sumpviolen är starkt beroende av vattenregimen i denna övergångszon och därmed är mycket känslig för ändringar i ståndortens hydrologi. Desutom föredrar den en viss beskuggning av träd och buskar, men inte alltför extremt.

Fågellivet som dokumenterats för skogsområdena i stort är rikt med många häckande fåglar i de täta busksnåren.

Naturreservatet är beläget inom ett tidigare stort sankområde mellan Allerum och Laröd norr om Helsingborg med avlopp i en bäck, Hittarpsbäcken, som mynnar ut nära hamnen i Hittarp. Området, som tidigare var täckt av relativt tjocka torvskikt, var enligt 1700-talets skifteskartor uppdelade på olika mosskiften där det bedrevs "torvmåsning" dvs torvbrytning. Reservatet som i vissa delar utgör en sista rest av detta "mosseområde" är beläget inom den del som kallades "Toftängsmossen". Torvbrytning pågick ända fram till 1920-talet och 1918 finns dokumenterat olika fynd i torven som skalrester av kärrsköldpadda, ett hundskelett med isittande flintpil, en avplanad ekstock mm. Den kvartära utvecklingen i området finns dokumenterad i pollendiagram.

Genom "Toftängsmossen" passerade Allerums markelags-torvmosseväg, vilken larödsborna hade rätt att använda som kyrkstig. Detta reglerades formellt i ett beslut vid sammanträde mellan lantmätare och Allerums byamän den 11 september 1821. Än i dag finns vägbanken kvar inom reservatsområdet.

2.3 Intressen för friluftsliv

Området besöks av många intresserade under den tid på året då sumpviolen blommar. Genom återupprättande av Kyrkstigen kommer denna att få betydelse som vandringsled mellan samhällena Laröd och Hittarp mot Allerums kyrkby.

3. Översikt av markslag (Delområden)

Centralt i naturreservatet ligger ett björkkärr med relativt tät träd och buskvegetation. Björkkärrret har sitt ursprung i tidigare torvgravar och några finns kvar som öppna vattensamlingar. I nordvästra delen växer sumpviol. Genom skogsområdet går också den historiska kyrkstigen mellan Laröd och Allerum.

Runt björkkärrret finns öppna betesmarker. Vissa delar har betats under relativt lång tid med andra i sen tid ytnyttjats som åker, vilken sedan överförts i vall. Några områden i södra delen av björkkärrret, som tidigare betats eller ytnyttjats för tippning har vuxit igen med träd och buskar. Dessa bör restaureras och ingå i betesmarken tillsammans med en träd – buskridå längs det dike som sedan passerar väster om björkkärrret.

Björkkärr/blandlövskog	ca 3,5 ha
Betes- eller slåttermarker – vall delvis naturbete	ca 6,5 ha

4. Mål och föreskrifter för skötsel av markslag

4.1 Blandlövskog – björkkärr med vattensamlingar (delområde 1)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Buskrik lövblandskog med stort inslag av björk och med väl utvecklat buskskikt.
- Söder om kyrkstigen skall skogen vara sluten (1a) medan den norr om kyrkstigen (1b) skall vara glesare och successivt bli allt öppnare norrut mot delområde 2. Träd- och busktäckning inom det norra området skall närmast stigen vara ca 80% för att sedan glesna norrut till ca 50%.
- Söder om kyrkstigen (1a) skall kullfallna och döda träd och buskar sparas medan antalet kullfallna träd med en stamdiameter på minst 30 cm norr om stigen (1b) begränsas till högst fem i olika nedbrytningsstadier.
- Kyrkstigen skall hållas öppen för passage, dock utan alltför omfattande röjningar i kantvegetationen.
- Dammen i sydvästra hörnet av skogen skall synas från kyrkstigen.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Skötseln av skogen skall vara naturvårdsinriktad med begränsade åtgärder.
- Skogen föryngras naturligt och planteringar bör ej utföras.
- Söder om kyrkstigen (1a) lämnas skogen till fri utveckling. Dock skall försiktiga röjningar utföras så att genomsikt skapas från kyrkstigen till den största dammen i västra delen.

- Norr om kyrkstigen (1b) utförs försiktiga röjningar och gallringar så att täckningen av träd och buskar blir ca 80% närmast kyrkstigen för att sedan minska till ca 50 % norrut i närheten av delområde 2.
- Utkörsel av ris och virke får ej medföra markskador och bör gärna ske på frusen mark. Ris får inte eldas upp inom kärrområdet.
- Kyrkstigen underhålls. Buskar och grenar som hänger in över stigen kapas och nedfallna träd och grenar avlägsnas (se också punkt 6.2.2).

4.2 Björkkärr med lokal för sumpviol (delområde 2)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Bevara och öka förekomsten av sumpviol i björkkärret.
- Öppen blandlövskog - björkskog med tämligen glest buskskikt.
- Träd och buskar skall ha en genomsnittlig täckning på högst 50% med en del mindre gläntor.
- Ljusinsläpp och markfuktighet anpassas till sumpviolens ståndortskrav (vid skötseln skall löpande kontakt med länsstyrelse/expert äga rum).
- Döda träd eller buskar skall ej förekomma.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Upprepade röjningar och gallringar för skapande och bibehållande av en genomsnittlig täckningsgrad av träd och buskar på strax under 50%. Avvägning mot sumpviolens behov av ljus och fuktighet skall ske. Vid behov avverkas stora björkar med dränerande inverkan på markfuktigheten.

4.3 Betes- eller slåttermarker (delområde 3 och 4)

Kvalitetsmål och gynnsam bevarandestatus

- Lågvuxna öppna gräsmarker.
- Söder om skogen (delområde 3) samt längs diket i nordost skall finnas spridda träd ihop med grupper av buskar i den öppna gräsmarken.
- Solitär ek i sydöstra hörnet skall gynnas och tillåtas växa fritt.

Skötsel mål och skötselåtgärder

- Betesmark alternativt slåttermark som hävdas årligen.
- Höjden på gräset får vid årets slut inte överstiga 5-10 cm.
- Slag av betesdjur är valfritt.
- Hägnader anpassas till djurslag och stängselgenomgångar anordnas enligt kartan (s).
- Vid behov röjning av busk uppslag.

4.4 Åtgärder för bibehållande av områdets hydrologi

Kvalitetsmål

Hydrologin inom området bibehålles med en fast gränsnivå mellan blöta och torra markytor inom björkkärssområdet.

Skötselmål och skötselåtgärder

I princip tycks nuvarande vattenregim gynna sumpviolen och björkkärrets naturliga variation. Av betydelse är det dike strax väster om björkkärret som tillför vatten från ett äldre torvmarksområde med vattengrav nära vattendelaren mellan Allerum och Sofiero. I anslutning till vattendelaren löper väg 111 med avtagsväg mot Laröd/ Sofiero. Denna vattentillförsel bevakas och vid behov träffas överenskommelser om åtgärder i och omkring vattengraven samt diket mot kärret. Rensningar bör undvikas eller utföras med största försiktighet.

Tillsammans med huvuddiket från Annelund mot Hittarp ingår diket i "Laröd – Annelunds dikningsföretag" i vilket naturvårdsförvaltaren deltar. Inom ramen för denna verksamhet träffas överenskommelser om de nödvändiga åtgärder som behöver göras. Bland dessa kan behov finnas att reglera vattenflödena (exv. med dämmen) från björkkärret mot huvuddiket.

5. Mål och föreskrifter för restaureringsåtgärder (delområde 3)

I sydöstra delen av skogsområdet finns ett igenvuxet tidigare öppet och betat parti med grupper av högvuxen al, ask och asp samt buskar med små gläntor emellan. En del skräp och ett äldre fallfärdigt skjul finns i området. I sydöstra delen finns ett par liknande områden vilka tidigare använts som avstjälplingsplatser. Längs bäcken söderut finns en tät ridå av buskar och träd.

Kvalitetsmål

Lågvuxna betade gräsmarker med spridda träd ihop med grupper av buskar. Solitär friväxande ek i sydöstra hörnet vid vägen.

Skötselmål och skötselåtgärder

- Områdena rensas på löst avfall och skjulet rivs. Resterna avlägsnas.
- Områdena hägnas på lämpligt sätt ihop med omgivande betesmarker.
- Betning under 1 – 2 säsonger innan gallring och röjning sker.
- Träden gallras till ca 30 % täckning och buskarna röjs. Grupper av buskar samt solitärek sparas.
- Fortsatt betning och skötsel enligt punkt 4.3.

6. Plan för anläggning av anordningar för besökande och friluftsliv

6.1 Allmänt

Allmänheten skall kunna komma till området och använda detta för promenader och strövande. Anordningar som underlättar detta skall utföras.

6.2 Anordningar

6.2.1 Parkeringsplatser

Reservatet är beläget vid Östra Farnarvägen, som ansluter till väg 111. En mindre parkering för 2-3 bilar hägnas av och markstabiliseras (makadam, grus) strax väster om trädrida och dike i anslutning till Ö. Farnarvägen, (se karta Delområden).

6.2.2 Stigar

Kyrkstigen med anslutningar är etablerade inom området och skall beaktas i samband med stängsling (genomgångar) och röjning (framkomlighet). I enlighet med vad som nämnts under syftet med reservatet kan övervägas att förlänga kyrkstigen norrut genom delområde 4 med en bro över Hittarpsbäcken och anslutning till markväg mot Allerums kyrkby. På detta sätt skapas en strövstig med gamla anor genom det uppodlade landskapet mellan Laröd/Hittarp och Allerum.

En anslutande smal stig hålls öppen fram till sumpviolens växtplats.

6.2.3 Gränsutmärkning och information

Reservatets gränser skall utmärkas enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Informationsskyltar uppsättes vid P-plats, i sydöstra hörnet samt i nordöstra delen av delområde 4 i anslutning till stigen.

7. Ansvarsfördelning, ekonomisk plan

Området är inköpt och ägs av staten. Skötselåtgärderna i björkkärret är av sådan karaktär att de skall bedrivas genom länsstyrelsen som naturvårdsförvaltare finansierade genom vårdanslaget. Vad gäller omgivande betes- och slåttermarker arrenderas dessa lämpligen ut till privat djurhållare. Länsstyrelsen ansvarar för restaureringsåtgärder medan betesarrendatorn tar hand om löpande underhåll. Restaureringsåtgärderna finansieras över vårdanslaget med reducering av senare inflytande arrendeavgifter.

Vad gäller förlängningen av kyrkstigen till en strövförbindelse mellan Laröd/Hittarp och Allerum bör bidrag från olika intressenter diskuteras.

8. Uppföljning och dokumentation

Utförda skötselinsatser skall redovisas till länsstyrelsen årligen.

Länsstyrelsen ansvarar för årlig kontroll av sumpviolens status genom att antalet individ/blommor skall räknas eller uppskattas noga. Ytor med sammanhängande bestånd samt enstaka individ skall markeras på karta.

Vattenståndet kontrolleras tre gånger årligen av länsstyrelsen eller den länsstyrelsen utser. Vattenståndsrör med ca 5 cm diameter grävs ned på tre ställen runt sumpviolens huvudförekomst och förses med plastlock. Vattennivån i rören skall mätas under april, och juni och i slutet av augusti.

Ljusmätningar vid marken inom sumpviolens växtplatser skall utföras vart femte år. Infallande strålning mot markskiktet skall mätas med lämpligt mätinstrument på minst 10 fast markerade ställen i huvudbeståndet (ev längs två linjer markerade med fyra fasta punkter). Samtidigt skall infallande strålning mot markskiktet på öppet fält utanför skogen mätas. Mätningarna skall utföras vart femte år vid klar väderlek vid tre tillfällen under en dag, klockan 9, 12 och 15 vid samma tidpunkt som en av vattenståndsmätningarna.

Åtgärder beträffande vattenavrinning och hydrologi skall redovisas genom protokoll och övrig dokumentation inom Laröd-Annelunds dikningsföretag.

Kontroll av vegetation/habitat skall genomföras vart 10 år.

Uppföljning av kostnader skall göras årligen av den eller de som ansvarar för skötseln och sammanställs av länsstyrelsen.

BILAGOR

1. Referenslista
2. Karta över delområden

Referenslista

Areschoug F.W.C. 1881. Skånes Flora – Lund

Helsingborgs Fältbiologer. 1981. Allerums skog och mosse. Stencil.

Hultén E. 1971. Atlas över växternas utbredning i Norden. – Stockholm (1267)

Lagerberg T. 1948. Vilda växter i Norden III. – Stockholm (s. 1110)

Mossberg B. & Stenberg L. 1992. Den nordiska floran. – Wahlström & Widstrand. Stockholm.

Månsson B. 1978. Kyrkstigen mellan Laröd och Allerums kyrkby. – Kullabygd LI. Helsingborg

Nilsson T. 1935. Die pollenanalytische Zonengliederung der spät- und post-glacialen Bildungen Schonens. – Geol. Fören. Förh. BD 57.

Olsson K-A. 1999. Floraväktarverksamheten i Skåne. Årsrapport 1998 (s.39). – LBF medlemsblad 1999:1. Lund.

Rosenkvist S. 1999. Än lever sumpviolen. – Kullabygd LXXII. Helsingborg.

Törnkvist J. 1960. Allerums mosse vid sekelskiftet. – Kullabygd XXXIII. Helsingborg

Tyler C. 1980. Yttrande över den nya väg 22:s inverkan på naturreservatet Allerums mosse. – Skrivelse.

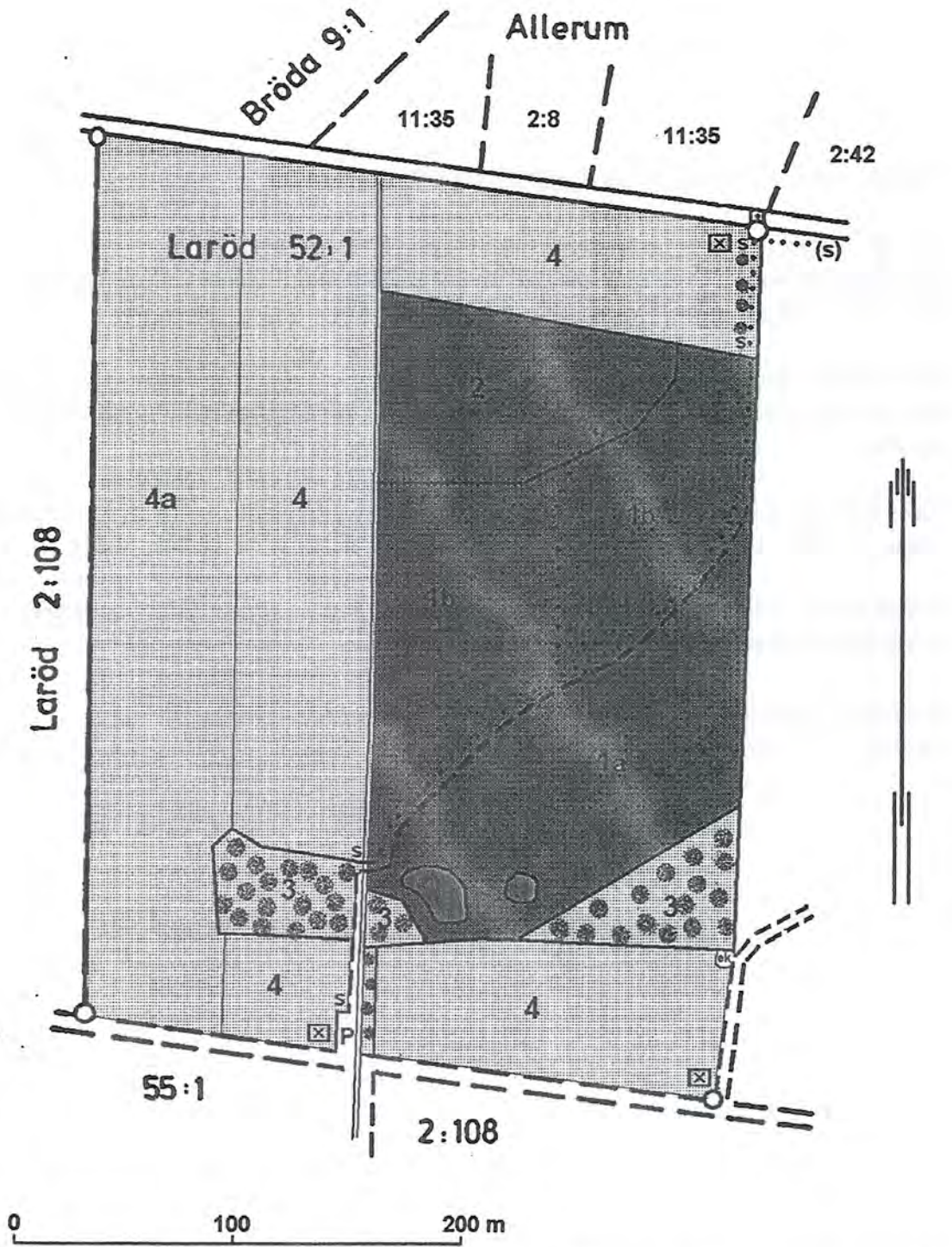
Wallin H. 1967. Allerums mosse. – Skånes Natur 54:1 – Lund

Weimarck H. 1963. Skånes Flora – Malmö.

NATURRESERVATET

ALLERUMS MOSSE

Delområden

● Torvgrav/vattenyta

1 Delområde

s Stängselgenomgång

☒ Informationsskylt

○ Hörnmarkering av reservatsområde

P Parkeringsplats

⋯ Stig

⋯ Kyrkstig

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL REGERINGEN

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till Regeringen, Miljödepartementet. **Överklagandet skall dock skickas till Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 Malmö.**

Av överklagandet skall framgå vilket beslut Ni överklagar (ange diarienummer) och hur Ni vill att beslutet skall ändras. Ni bör också tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras.

Skrivelsen skall undertecknas. Uppge även adress och telefonnummer. Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er uppfattning så bör Ni skicka med detta.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande **senast den 9 augusti 2002** annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Behöver Ni veta mer om hur Ni skall göra kan Ni kontakta Länsstyrelsen, tel 040 - 25 20 00 (växel).